VN/2233/2026

22.4.2026

Tietohallintoneuvos Heikki Talkkari, valtiovarainministeriö, JulkICT-osasto
Tietohallintoneuvos Isamaria Mäkiaho, valtiovarainministeriö, JulkICT-osasto

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä 48/2026 laiksi eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valtiovarainministeriö pitää hallituksen esityksen tavoitteita hyvinä ja tärkeinä toteuttaa ja kannattaa esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia.

26 §. *Eräiden tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle*.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Ruokavirasto voi lisäksi sopimuksen perusteella valtuuttaa eläinjalostustoiminnasta annetun lain 3 §:n mukaisesti hyväksytyn kantakirjaa pitävän yhteisön hevoseläimiä koskevan tämän lain 30 §:ssä tarkoitetun rekisterin osalta rekisterinpitäjäksi, jolloin rekisteriin ei sovelleta ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain (560/2021) 5 §:ää. Valtuutuksen antaminen edellyttää, että valvonta-asetuksen 31 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa: ”Säännöksessä tarkoitettu valtuus merkitsisi poikkeusta lain 30 §:n 2 momentissa viitatun ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain rekisterinpitäjyyttä koskevista mainitun lain 5 §:n säännöksistä. Kuitenkin rekisterinpitoon soveltuvat muut mainitun lain säännökset kuten säännökset käyttötarkoitussidonnaisuudesta sekä harmaan talouden torjuntaan liittyvistä tiedonluovutusoikeuksista.” (s. 17).

Lisäksi säädöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että: ”Asetuksen (EU) 2021/963 mukaan hevoseläinten atk-pohjaisten tietokantojen pito voi olla viranomaisen, tai tapauksen mukaan, valtuutetun elimen, jalostusjärjestöjen ja 2 artiklan 5 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen yhdistysten ja järjestöjen tehtävä. Muutos selkeyttäisi oikeustilaa, koska käytännössä Ruokavirasto on valtuuttanut ehdotuksessa mainitut tahot pitämään tietokantoja vaadittavista hevosten tiedoista. Hevostietokannat poikkeavat muista eläinrekistereistä siten, että tunnistusjärjestelmässä hyödynnetään myös tietoa, jota kerätään jalostuslainsäädännön nojalla kantakirjajärjestöjen toimesta, lisäksi Ruokavirasto on valtuuttanut Suomen Hippos ry;n pitämään tietokantaa myös muista kuin kantakirjaan kuuluvista hevosista.” (s. 18)

Esitys on vaikeaselkoinen tiedonhallinnan ja tietosuojan näkökulmasta. Lakiehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, minkä tehtävän hoitamiseksi ja mitä käyttötarkoitusta varten 26 §:n valtuutuksen nojalla rekisteriä ylläpidetään. Eläintunnistuslain 30 §:n 1 momentista olisi tulkittavissa, että tietojen ylläpitotarve liittyisi momentissa mainittuun EU:n eläinterveyssääntelyyn. Tietojen käyttötarkoitus vaikuttaisi siten liittyvän viranomaistehtävän

hoitamiseen. Toisaalta esityksessä ehdotetaan kuitenkin mallia, jossa Ruokavirasto voisi valtuuttaa yksityisen yhteisön rekisterinpitäjäksi.

Ottaen huomioon sääntelyn kohteena olevien tietojen käyttötarkoitus vaikuttaisi siltä, ettei rekisterinpitovastuuta voida siirtää ainakaan kokonaisuudessaan kantakirjaa pitävälle yhteisölle, koska yhteisö ei käsittele henkilötietoja eläinterveyteen liittyvissä käyttötarkoituksissa.

Henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön lisäksi asiassa tulee sovellettavaksi laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta. Ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan Ruokavirasto, elinvoimakeskus sekä kunta ovat ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ruokavirasto vastaa rekisterien yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä rekistereihin liittyvien palvelujen teknisestä toteuttamisesta. Säätämisjärjestysperusteluissa on todettu, että rekisterinpitotehtävän delegoinnin kohteena oleva rekisteri olisi osa ruokahallinnon tietovarantoa. Edelleen perusteluissakin on todettu, että ruokahallinnon tietovarannosta annettu laki tulee sovellettavaksi 5 §:ää lukuun ottamatta.

Tiedonhallintalaissa vastuut jakautuvat tiedonhallintayksikölle ja viranomaiselle. Ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa on joiltain osin erityissääntelyä suhteessa tiedonhallintalakiin. Esimerkiksi 6 §:ssä säädetään Ruokavirastolle toimivalta päättää teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin. Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ei ole käsitelty lainkaan tiedonhallinnan vastuiden jakautumista suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön ja miten vastuiden on arvioitu jakautuvan. Esimerkiksi onko tarkoituksena, että Ruokavirasto voisi päättää myös yhteisölle delegoidun rekisterin osalta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avaamisesta?

Tehtävien ja vastuiden selkeyteen liittyy myös oikeusministeriön lausunnossaan esiin nostama kysymys siitä, missä laajuudessa julkisia hallintotehtäviä oltaisiin siirtämässä sopimusperusteisesti yksityiselle yhteisölle. Tiedonhallintalain 3 §:n 5 momenttiin perustuen mitä 4 luvussa, 22–24 ja 25–27 §:ssä sekä 6 a luvussa säädetään tiedonhallintayksiköstä ja viranomaisesta, sovelletaan yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin sekä muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää.

Sääntelyn lähestymistapana voisi olla selkeämpää ja vastuiden jakautumisen näkökulmasta toimivampaa, jos yksityistä yhteisöä pidettäisiin tietovarannon rekisterin teknisenä toteuttaja ja siten avustavana tehtävänä suhteessa julkiseen hallintotehtävään. Vastaavasti yhteisö voitaisiin määritellä tietosuojan näkökulmasta henkilötietojen käsittelijäksi, mikäli sen tehtävät kyseisen rekisterin osalta liittyvät enemmän tekniseen toteutukseen. Myös mahdollisuutta yhteisrekisterinpitäjyyden muodostamiseen voisi arvioida.

Valtiovarainministeriö katsoo, että esitystä tulisi selkiyttää tiedonhallinnan ja tietosuojan näkökulmasta. Ei voida pitää tyydyttävänä tilannetta, jossa jää epäselväksi, mikä toimija ja mihin perustuen vastaa esimerkiksi sääntelyn kohteena olevan rekisterin tietoturvallisuudesta ja tietojen luovutustapaa koskevista päätöksistä.

Muista lain kohdista valtiovarinministeriöllä ei ole lausuttavaa.